

Υπόθεση C-162/96

A. Racke GmbH & Co. κατά Hauptzollamt Mainz

(αίτηση του Bundesfinanzhof
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως)

«Συμφωνία συνεργασίας ΕΟΚ/Γιουγκοσλαβίας — Αναστολή των εμπορικών
παραχωρήσεων — Σύμβαση της Βιέννης για το Δίκαιο των Συνθηκών —
Ρήτρα rebus sic stantibus»

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα F. G. Jacobs της 4ης Δεκεμβρίου 1997 I - 3659
Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Ιουνίου 1998 I - 3688

Περίληψη της αποφάσεως

- 1. Προδικαστικά ερωτήματα — Εκτίμηση του κύρους — Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου — Έκταση (Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 177)*
- 2. Διεθνείς συμφωνίες — Συμφωνίες της Κοινότητας — Άμεσο αποτέλεσμα — Προϋποθέσεις — Άρθρο 22 της συμφωνίας συνεργασίας ΕΟΚ/Γιουγκοσλαβίας (Συμφωνία συνεργασίας ΕΟΚ/Γιουγκοσλαβίας, άρθρο 22, § 4, και πρόσθετο πρωτόκολλο, άρθρα 2 §§ 1 και 2 και άρθρο 4)*

3. Διεθνείς συμφωνίες — Συμφωνίες της Κοινότητας — Συμφωνία συνεργασίας ΕΟΚ/Γιουγκοσλαβίας — Δυνατότητα των ιδιωτών να θέσουν υπό αμφισβήτηση το κύρος, ενόψει των κανόνων του διεθνούς εθνικού δικαίου, κανονισμού περί αναστολής των εμπορικών παραχωρήσεων που παρέχει η συμφωνία
(Συμφωνία συνεργασίας ΕΟΚ/Γιουγκοσλαβίας, άρθρο 22 § 4, και πρόσθετο πρωτόκολλο, άρθρο 2 §§ 1 και 2 και άρθρο 4)
4. Δημόσιο διενές δίκαιο — Αρχές — *Pacta sunt servanda* — Κανόνες του διεθνούς εθνικού δικαίου περί της λήξεως και της αναστολής των συμβατικών σχέσεων — Δυνατότητα των ιδιωτών να επικαλεστούν τις αρχές αυτές για να θέσουν υπό αμφισβήτηση το κύρος κανονισμού περί αναστολής των εμπορικών παραχωρήσεων που προβλέπει η συμφωνία συνεργασίας — Επιτρέπεται — Δικαστικός έλεγχος — Όρια
(Συμφωνία συνεργασίας ΕΟΚ/Γιουγκοσλαβίας· κανονισμός 3300/91 του Συμβουλίου)

1. Η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να αποφαινεται, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης, επί του κύρους των πράξεων των Οργάνων της Κοινότητας δεν υπόκειται σε κανέναν περιορισμό σχετικά με τους λόγους, βάσει των οποίων θα μπορούσε να προσβληθεί το κύρος των πράξεων αυτών. Δεδομένου ότι η αρμοδιότητα αυτή εκτείνεται στο σύνολο των λόγων που μπορούν να θεμελιώσουν ακυρότητα των πράξεων αυτών, το Δικαστήριο οφείλει να εξετάζει αν το κύρος τους μπορεί να επηρεαστεί από την αντίθεσή τους προς έναν κανόνα διεθνούς δικαίου.

Τούτο συμβαίνει με το άρθρο 22, παράγραφος 4, της συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ της ΕΟΚ και της Ομοσπονδιακής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας, το οποίο, όπως ισχύει βάσει του άρθρου 4 του προσθέτου πρωτοκόλλου στη συμφωνία αυτή, ορίζει, για ορισμένους οίνους, κοινοτική δασμολογική ποσόστωση εντός των ορίων της οποίας πραγματοποιείται κατάργηση των δασμών λόγω εισαγωγής εντός της Κοινότητας.

2. Η διάταξη συμφωνίας που συνήφθη από την Κοινότητα με τρίτες χώρες πρέπει να θεωρείται ότι εφαρμόζεται απ' ευθείας, όταν, ενόψει του γράμματός της, καθώς και του αντικειμένου και της φύσεως της συμφωνίας, συνεπάγεται σαφή και συγκεκριμένη υποχρέωση, που δεν εξαρτάται, ως προς την εφαρμογή ή τα αποτελέσματά της, από τη θέσπιση οποιασδήποτε μεταγενέστερης πράξεως.

3. Όταν επικαλείται ενώπιον δικαστηρίου την προτιμησιακή δασμολογική μεταχείριση που του παρέχει το άρθρο 22, παράγραφος 4, της συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ της ΕΟΚ και της Ομοσπονδιακής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας, ο ιδιώτης μπορεί να αμφισβητήσει το κύρος, ενόψει των κανόνων του διεθνούς εθνικού δικαίου, κανονισμού περί αναστολής των εμπορικών παραχωρήσεων που χορηγούνται με τη συμφωνία αυτή.

Πράγματι, μια συμφωνία με τρίτη χώρα, η οποία συνάπτεται από το Συμβούλιο,

σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ, συνιστά, όσον αφορά την Κοινότητα, πράξη ενός από τα όργανά της και οι διατάξεις μιας τέτοιας συμφωνίας αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του κοινοτικού δικαίου. Επομένως, στην περίπτωση κατά την οποία ένας κοινοτικός κανονισμός περί αναστολής της εφαρμογής μιας συμφωνίας συνεργασίας θα κηρυσσόταν ανίσχυρος λόγω της αντιθέσεώς του προς τους κανόνες του εθιμικού διεθνούς δικαίου, οι εμπορικές παραχωρήσεις που χορηγούνται με τις διατάξεις της συμφωνίας αυτής θα εξακολουθούσαν να έχουν εφαρμογή εντός της κοινοτικής έννομης τάξεως, μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία η Κοινότητα θα είχε θέσει τέρμα στη συμφωνία αυτή, σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κανόνες του διεθνούς δικαίου.

Επιπλέον, οι αρμοδιότητες της Κοινότητας επιβάλλεται να ασκούνται στα πλαίσια τηρήσεως του διεθνούς δικαίου. Κατά συνέπεια, η Κοινότητα οφείλει να τηρεί τους κανόνες του διεθνούς εθιμικού δικαίου, όταν θεσπίζει κανονισμό περί αναστολής των εμπορικών παραχωρήσεων που χορηγούνται με συμφωνία ή δυνάμει συμφωνίας που έχει συνάψει με τρίτη χώρα.

Επομένως, οι κανόνες του διεθνούς εθιμικού δικαίου που αφορούν τη λήξη ή την αναστολή των συμβατικών σχέσεων συνεπεία θεμελιώδους μεταβολής των περιστάσεων δεσμεύουν τα όργανα της Κοινότητας και αποτελούν μέρος της κοινοτικής έννομης τάξεως.

4. Όταν ο ιδιώτης θέτει, παρεμπιπτόντως, ζήτημα κύρους κοινοτικού κανονισμού έναντι των κανόνων του διεθνούς εθιμικού δικαίου που αφορούν τη λήξη ή την αναστολή των συμβατικών σχέσεων συνεπεία θεμελιώδους μεταβολής των συνθηκών για να επικαλεστεί τα δικαιώματα που αντλεί ευθέως από συμφωνία της Κοινότητας με τρίτη χώρα, η υπόθεση δεν αφορά το άμεσο αποτέλεσμα αυτών των κανόνων.

Επιπλέον, οι κανόνες αυτοί συνιστούν εξαίρεση από την αρχή *pari passu*, η οποία αποτελεί θεμελιώδη αρχή κάθε έννομης τάξεως και, ειδικότερα, της διεθνούς έννομης τάξεως. Εφαρμοζόμενη στο διεθνές δίκαιο, η αρχή αυτή επιτάσσει κάθε σύμβαση να δεσμεύει τα μέρη και να εκτελείται από αυτά καλοπίστως.

Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν είναι δυνατόν να μην αναγνωρισθεί στον ιδιώτη, όταν επικαλείται ενώπιον δικαστηρίου δικαιώματα που αντλεί άμεσα από συμφωνία με τρίτη χώρα, η δυνατότητα να θέσει ζήτημα κύρους ενός κανονισμού ο οποίος, αναστέλλοντας τις εμπορικές παραχωρήσεις που χορηγούνται από τη συμφωνία αυτή, τον εμποδίζει να την επικαλεστεί και να προβάλλει, βάλλοντας κατά του κύρους του, τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τους κανόνες του εθιμικού διεθνούς δικαίου που διέπουν τη λήξη και την αναστολή των συμβατικών σχέσεων.

Πάντως, λόγω του πολύπλοκου των εν λόγω κανόνων και της αβεβαιότητας που υφίσταται ως προς ορισμένες έννοιες στις οποίες αναφέρονται αυτοί οι κανόνες, ο δικαστικός έλεγχος πρέπει κατ' ανάγκη, ειδικότερα στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής αφορώσας

το κύρος, να περιοριστεί στο ζήτημα αν το Συμβούλιο, θεσπίζοντας τον κανονισμό περί αναστολής, υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά τις προϋποθέσεις εφαρμογής αυτών των κανόνων.